

Aanwijzing afpakken

Rechtskarakter: artikel VI.26 lid 1 Staatsregeling van Aruba juncto artikel 14 lid 2

1. Samenvatting

Deze aanwijzing stelt regels voor het strafrechtelijk afpakken door het Openbaar Ministerie (OM) Aruba van financiële opbrengsten uit criminele activiteiten. De aanwijzing benoemt de strafrechtelijke afpakmogelijkheden. Uitgangspunt is dat de effectiviteit bepalend is bij de keuze voor een afpakmogelijkheid of een combinatie van afpakmogelijkheden.

De aanwijzing gaat in op de instrumenten die het OM daarbij ter beschikking staan. Het bovenstaande is gebaseerd op de huidige wet en regelgeving. Al het beslag komt ten goede van het Criminaliteitsbestrijdingsfonds. Gelden uit dit fonds worden aangewend ter bevordering van de bestrijding van criminaliteit. Daarmee komen de opbrengsten van deze actie rechtsreeks ten goede van de samenleving.

2. Achtergrond

Op geldelijk gewin gerichte criminaliteit (zoals High Impact Crime, ondermijning en Veelvoorkomende Criminaliteit) vormt een serieuze bedreiging voor de Arubaanse samenleving. Deze criminaliteitsvormen zijn niet altijd even zichtbaar, maar hebben wel zichtbare gevolgen voor de burger. De met criminele activiteiten bekostigde luxegoederen en vergaarde financiële middelen zijn iedere eerlijke inwoner een doorn in het oog. Misdaad mag niet lonen! Personen, locaties en branches die fundamenteel zijn voor het goed functioneren van de maatschappij worden misbruikt voor criminele activiteiten. Een succesvolle aanpak is mogelijk, mits er wordt opgetreden door één georganiseerde overheid. Door anders te gaan kijken naar criminaliteitsbestrijding krijg je ook beter zicht op de problematiek. Het anders kijken kan op diverse wijzen worden ingekleurd. Een innovatieve wijze van het aanpakken van criminaliteit is het leggen van de focus op datgene waar het de crimineel veelal uiteindelijk allemaal om is te doen: het verkrijgen van vermogen.

Op Aruba wordt in het kader van de criminaliteitsbestrijding in toenemende mate de samenwerking tussen overheidsdiensten opgezocht. Juist het afpakken van crimineel vermogen leent zich in het bijzonder voor een geïntegreerde aanpak. Samenwerking tussen onder het ministerie van Justitie en het ministerie van Financiën ressorterende diensten door middel van informatie-uitwisseling en het combineren van bevoegdheden vormen een effectief middel tegen de zich verrijkende crimineel.

Samenwerking en informatie-uitwisseling tussen betrokken overheidsdiensten is hierbij cruciaal. Om die reden is een integraal afpakteam op Aruba opgericht. Het Afpakteam bestaat uit medewerkers van de diverse diensten die over een mogelijkheid beschikken om de criminele industrie op een integrale wijze haar crimineel verkregen vermogen af te pakken. Op Aruba bestaat het afpakteam uit het OM, KPA, Douane, FIOT, Kustwacht, Belastingdienst, KMar, MOT, RST, Fiod (NL).

3. Wederrechtelijk verkregen voordeel

Onder wederrechtelijk verkregen voordeel wordt verstaan de waarde waarmee het vermogen van de betrokken persoon als gevolg van het strafbare feit is toegenomen. Hiertoe behoren ook de uit die vermogensvermeerdering verkregen vruchten (vervolgprofijt).

4. Afpakmogelijkheden

4.1 De te onderscheiden afpakmogelijkheden

Er staan ons uiteenlopende strafrechtelijke afpakmogelijkheden ter beschikking, die zijn neergelegd in de wetboeken van strafrecht en strafvordering, zoals:

- verbeurdverklaring;
- ontneming wederrechtelijk verkregen voordeel;
- geldboete;
- schikking in het kader van de ontneming;
- schadevergoedingsmaatregel;
- schadevergoeding als bijzondere voorwaarde bij voorwaardelijke veroordeling;
- afpakken door overdracht executie van een derde (land);
- schadevergoeding als voorwaarde voor sepot

Verder staan aan de partners in de afpakketen eveneens diverse mogelijkheden ter beschikking die aansluiten op de strafrechtelijke mogelijkheden tot afpakken en beschikken zij over bevoegdheden op grond van fiscaal-, bestuurs- of civiel recht.

4.2. Uitgangspunt: effectieve overheidsreactie

Bij de keuze voor een afpakmogelijkheid of een combinatie van afpakmogelijkheden is een belangrijke factor de effectiviteit van de overheidsreactie. Op basis van de beschikbare en/of te achterhalen gegevens, de beschikbare capaciteit en de juridische mogelijkheden wordt in afstemming met de ketenpartners gekozen voor de afpakmogelijkheid of de combinatie van afpakmogelijkheden die het grootste maatschappelijk effect zal/zullen hebben. Hierbij is van belang dat in een vroeg stadium de verschillende diensten samenwerken en informatie delen. Indien er gekozen wordt voor de strafrechtelijke aanpak, dan is het uitgangspunt dat een opsporingsonderzoek gestart zal worden, met als doel onder meer het beslag leggen van financiële middelen door de verdachte verkregen. De verdachte is degene te wiens aanzien uit feiten of omstandigheden een redelijk vermoeden van schuld aan enig strafbaar feit voortvloeit.

Tevens zal moeten worden gekeken of witwassen ten laste kan worden gelegd. Met het oog op de effectiviteit is het zaak om in een zo vroeg mogelijk stadium van het onderzoek zicht te krijgen op het vermogen en de geldstromen die in aanmerking komen om te worden afgepakt. Al bij de weging en selectie van zaken is vermogenstracering aan de orde, maar in ieder geval dienen de vermogensbestanddelen op de „actiedag“ in een onderzoek (het moment dat naar buiten wordt getreden) inzichtelijk te zijn gemaakt zodat direct beslag kan worden gelegd. Voorkomen moet worden dat gelden worden weggesluisd en afpakken wordt gefrustreerd.

Bij de keuze van de afpakkemogelijkheden krijgt de schadevergoeding aan het slachtoffer prioriteit boven betaling aan het land. Zo mogelijk wordt al in een vroeg stadium ingezet op vergoeding van de schade van het slachtoffer (bijvoorbeeld een transactie met een schadevergoedingscomponent).

4.3. Afstemming ter voorkoming van cumulatie

Om te voorkomen dat de verdachte/veroordeelde nadat hem een ontnemingsmaatregel is opgelegd of met hem een schikking of transactie met een ontnemingscomponent is getroffen, ook nog wordt geconfronteerd met belastingheffing over het wederrechtelijk verkregen voordeel, dient in voorkomende gevallen afgestemd te worden met de Belastingdienst.

5. Zicht op crimineel vermogen

5.1 Opsporing en financieel onderzoek

Om zicht te krijgen op het vermogen en de geldstromen die gepaard gaan met lucratieve criminaliteit is financieel opsporingsonderzoek cruciaal, hetzij als initieel onderzoek hetzij als onderdeel van het opsporingsonderzoek. Hierbij gelden de volgende uitgangspunten:

1. Om wederrechtelijk verkregen voordeel te kunnen ontnemen of verbeurd te doen verklaren en/of witwassen strafrechtelijk te kunnen vervolgen, dient in elk opsporingsonderzoek waarin sprake is van een "opbrengst", maar in elk geval in opsporingsonderzoeken naar ondermijnende en georganiseerde criminaliteit zoals fraude, drugshandel, mensenhandel, mensensmokkel of wapenhandel, onderzoek te worden verricht naar de geldstromen die gepaard gaan met deze misdrijven en onderzoek naar het vermogen van de veroordeelde.
2. Bij het aantreffen van ongebruikelijke hoeveelheden contant geld of andere onverklaarbare vermogensbestanddelen dient zoveel mogelijk onderzoek te worden verricht naar de herkomst. Indien er in een onderzoek aanwijzingen zijn voor criminele geldstromen bevaart de officier van justitie de Financial Intelligence Unit (FIU) op verdachte transacties.
3. Indien in een opsporingsonderzoek verdachte geldstromen en vermogensbestanddelen worden gevonden die de mogelijkheid bieden wederrechtelijk verkregen voordeel te ontnemen, dient een (strafrechtelijk) financieel (opsporings)onderzoek ingesteld te worden.
4. Bij een financieel opsporingsonderzoek, alsmede in het kader van een strafrechtelijk financieel onderzoek (s.f.o.) of een witwasverdenking dient standaard het FIU bevaart te worden op verdachte transacties.

6. Beslaglegging

Om effectief te kunnen afpakken wordt in een zo vroeg mogelijk stadium van het onderzoek beslag gelegd op voorwerpen en geld van de verdachte en, in geval van schijnconstructies, van andere betrokkenen, waardoor er achteraf meer kan worden geïncasseerd. Idealiter gebeurt dit reeds op de actiedag.

6.1 Conservatoir beslag

Conservatoir beslag kan worden gelegd om het recht tot verhaal veilig te stellen van een op te leggen geldboete en/of een op te leggen ontnemingsmaatregel. Voor het leggen van conservatoir beslag is een separate machtiging van de rechter-commissaris vereist. Indien op grond van een machtiging van de rechter-commissaris een s.f.o. is ingesteld, geldt die machtiging tevens als een algemene machtiging tot het leggen van conservatoir beslag ten behoeve van een ontnemingsmaatregel. Indien aan de wettelijke vereisten als bedoeld in art. 142 Sv is voldaan, wordt zo spoedig mogelijk een machtiging tot tussentijdse vervreemding van de rechter-commissaris verkregen.

Voor voordeelsbeslag en geldboetebeslag geldt dat conservatoir beslag mogelijk is bij een verdenking van of een veroordeling wegens een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf van ten hoogste 4 jaren is gesteld of een misdrijf, waardoor op geld waardeerbaar voordeel van enig belang kan worden verkregen. Het op het beslagmoment geschatte voordeel, respectievelijk de voorgenomen geldboete-eis, dient in beginsel ten minste \$ 1.000/AWG 1.800 te bedragen. Het aantreffen van contant geld van enige omvang kan een reden zijn om af te wijken van dit beginsel. Ook kan worden afgeweken indien dit past in het kader van een programmatische of probleemgerichte aanpak.

7. Ontneming van wederrechtelijk verkregen voordeel

7.1 Uitgangspunten bij ontneming

Een ontnemingsvordering kan worden ingesteld in onderscheiden situaties. Een ontnemingsvordering wordt niet ingediend wanneer vaststaat dat de betrokken persoon geen enkele draagkracht heeft en naar redelijke verwachting dat ook in de toekomst vrijwel zeker niet zal hebben. Het enkele feit dat de betrokken persoon inkomsten op sociaal minimumniveau geniet of (langdurig) gedetineerd is, is geen reden om te veronderstellen dat hij/zij geen draagkracht heeft en naar redelijke verwachting ook in de toekomst niet zal hebben.

Het wederrechtelijk verkregen voordeel kan in voorkomende gevallen ook een rol spelen bij de bepaling van de strafmaat. Als dat het geval is, dan moet daarmee rekening worden gehouden bij een ontnemingsvordering.

7.2 Commune delicten

Uitgangspunt is dat een ontnemingsvordering wordt ingediend wanneer het verkregen voordeel wordt geschat op een bedrag van ten minste \$1.000/AWG 1.800. Het komen tot een effectieve interventie, al dan niet in het kader van een programmatische of ketengerichte aanpak, kan reden zijn om af te wijken van dit uitgangspunt.

7.3 Fiscale delicten

Voordeel dat uitsluitend is verkregen door het plegen van in fiscale wetgeving strafbaar gestelde gedragingen wordt in principe niet op grond van strafrecht maar op grond van het fiscaal recht afgepakt door de belastingdienst.

8. Afpakken/Ontneming via transactie of schikking

8.1 Buitengerechtelijke afdoening

De wet voorziet in de mogelijkheid om in de ontnemingszaak een schikking te treffen tot betaling van een geldbedrag of overdracht van voorwerpen aan de staat ter gehele of gedeeltelijke ontneming van het wederrechtelijk verkregen voordeel. Een aangegane schikking ex artikel 503b Sv betreft uitsluitend de ontnemingszaak, niet de strafzaak. Het via een schikking te ontnemen wederrechtelijk verkregen voordeel berust op een berekening. Bij de bepaling van het te ontnemen bedrag wordt rekening gehouden met het belang van het slachtoffer en wordt de proportionaliteit (het eventuele verschil tussen het berekende wederrechtelijk verkregen voordeel en de hoogte van het bedrag dat wordt ontnomen) steeds voor ogen gehouden. Indien daartoe aanleiding is, en indien aan de schikkingsvoorwaarden is voldaan, bestaat de mogelijkheid de strafzaak eveneens buitengerechtelijk af te doen door middel van een voorwaardelijk sepot.

9. Publicatie via persbericht

Het afpakken van crimineel vermogen leidt tot rechtsherstel. Om de gemeenschap duidelijk te maken dat "crime doesn't pay" is het van belang dat het OM een actief persbeleid hanteert.

10. Overgangsrecht

Deze aanwijzing is geldig vanaf de datum van inwerkingtreding.

mr. A. van Dam Procureur-Generaal Aruba

Oranjestad, 15 oktober 2018

